

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל עובדי הוראה
האגף להכשרה אקדמית קשרי מל"ג ות"ת

כ"ז תמוז תשע"ט
30 יולי 2019

לכבוד
נשיא/ ראשי המכללות האקדמיות לחינוך
ראשי היחידות להכשרת מורים באוניברסיטאות
מנהלי הסמינרים למורים

הנדון: תבחינים לתקצוב "עמיתות מוסדות הכשרה - שדה" P.D.S – שנה"ל תש"פ ואילך

תקנה תקציבית: 47-01-10

משרד החינוך מבקש לעודד ולתקצב מכללות אקדמיות לחינוך, סמינרים למורים, ואוניברסיטאות המקיימות תכנית התנסות בדגם העמיתות (P.D.S.).

רקע כללי:

ההתנסות המעשית-הקלינית מחזקת את ההכשרה להוראה, תוך עיגונה בזירת הפרקטיקה. היא מאפשרת לחבר בין תיאוריות ומחקרים, הנלמדים באופן עיוני במוסד ההכשרה, לבין התנסות בהוראה, המתרחשת בבתי הספר. חיבור זה הינו אחד האתגרים המתמשכים של הכשרה פרופסיונלית בתחומים מקצועיים שונים כמו גם בהוראה. כיום פועלים במוסדות ההכשרה להוראה 3 דגמים עיקריים בהתנסות המעשית:

1. **התנסות מעשית בגישה המסורתית**, בה מלווה כל סטודנט ע"י מורה מאמן, שהוא מורה מנוסה מצוות בית הספר. האימון כולל צפייה בעבודתו של המורה המאמן, שיחות הדרכה, הכנת מספר שיעורים לדוגמא, אותם מלמד הסטודנט בכיתה המורה המאמן, שלאחריהם המורה המאמן נותן לסטודנט משוב על תפקודו.
2. **התנסות מעשית בדגמי העמיתות (P.D.S.)** בה נוצרת שותפות בין המוסד המכשיר, לבין המוסד החינוכי בו מתקיימת ההתנסות. בדגם זה מתמקדת הפעילות בהבניה משותפת של "ידע מתהווה" באמצעות דיאלוג בין הסטודנטים, מורי בית הספר והמדריכים הפדגוגיים מהמוסד המכשיר. ההתנסות בדגם העמיתות מאפשרת לסטודנטים שהייה ממושכת ורצופה בבית הספר/גן הילדים, הכרות עם אופן ההתנהלות של מוסד חינוכי, עבודת צוות ועוד. התנסות זו מכינה את הסטודנטים להוראה לתפקידם כמורים עצמאיים, להשתלבותם כחברים בצוות המוסד החינוכי בו יעבדו, להתמדתם במערכת החינוך ולקידום התפתחותם המקצועית של כלל מורי בתי ספר השותפים לתהליך ההכשרה, מהלכים שתורמים להשבת מערכת החינוך כולה.
3. **התנסות מעשית בדגם אקדמיה-כיתה/ סמינר-כיתה**. דגם זה הוא העמקה והרחבה של תהליך העמיתות, שפורט לעיל. ההתנסות המעשית מורחבת בשנה השלישית ללימודים, בה הסטודנט משובץ כמורה נוסף בכיתה לפחות במהלך 2-3 ימים בשבוע, תוך ליווי מתמשך של "מורה מכשיר". ההתנסות המורחבת כמורה שני בכיתה מאפשרת כניסה הדרגתית ומבוקרת למערכת, שותפות לעשייה החינוכית בבית הספר כבר במהלך ההכשרה להוראה; מתקיים קשר והדדיות בין למידה במוסד ההכשרה ולמידה בשדה, שבה משולב סגל המוסד המכשיר בפיתוח המקצועי ובליווי כלל מורי ביה"ס והנהלתו.

במודל הפרקטיקה הקלינית, המאפיינת את דגמי העמיתות ואקדמיה-כיתה/סמינר כיתה, סטודנטים להוראה משולבים בתוך בתי-הספר ושותפים בכל שלבי ההוראה ובתכניה. התכנון האינטגרטיבי והאחריות של הצוות השזורים בתכנית, באים לידי ביטוי בפיתוח מיומנויות של חשיבה קלינית בקרב כל השותפים: סטודנטים, מורים מכשירים ואנשי אקדמיה. חשיבה קלינית מאופיינת בחשיבה לוגית ובשית, בהם מוערכים ראיות של מקרים בודדים וסוגים שונים של ידע באופן

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל עובדי הוראה
האגף להכשרה אקדמית קשרי מל"ג ות"ת

משולב. כך הידע הסמוי והאינטואיטיבי הופך לגלוי, באופן שניתן לשתפו, לנתחו ולפתחו. המורה המכשיר, המשמש בתפקיד המומחה, מדגים וממחיש את הוראת התחום וכך מאפשר לסטודנטים להוראה להבין לעומק את מורכבותו של המקצוע, וכן לערוך סינתזה של הידע התיאורטי והידע הקליני. חשוב לציין, שבד בבד עם התהליך שעוברים הסטודנטים, גם המורה המומחה מתעדכן ומתפתח מקצועית במפגש עם המורה שבדרך ועם הצוות המלווה ממוסד ההכשרה. דגמי התנסות הקלינית מזמנים פרשנות, חקירה ורפלקציה מעמיקות יותר מאשר התנסות מסורתית. כלים אלה נדרשים למורה ולמחנך לא רק בעת ההכשרה להוראה, אלא לאורך כל תהליכי הפיתוח המקצועי שלו, ולכן בנייתם בשלב ההכשרה הראשונית חשובה ביותר. היתרונות של ההתנסות הקלינית הוכחו במחקרים רבים בארץ ובעולם. על כן בחר משרד החינוך לתת עדיפות לדגמים אלה, ולתמוך בהתנסות קלינית בהכשרה להוראה.

מסמך זה מפרט את תנאי הסף הנדרשים ממוסדות הכשרה להוראה: מכללות אקדמיות לחינוך, מחלקות הכשרת מורים באוניברסיטאות וסמינרים למורים, המבקשים לקיים התנסות בדגם העמיתות (P.D.S.) והסיוע התקציבי של משרד החינוך.

הנחות יסוד:

- מוסדות חינוך (בתי ספר וגני ילדים) אינם רק שדה אימון, אלא מרחבי למידה בהם הלמידה מתרחשת תוך מעורבות אקטיבית והתנסות במגוון פעולות והתרחשויות המאפיינים את המוסד החינוכי. על כן המוסד המכשיר יהיה שותף בפעילויות ביה"ס/גן הילדים ובעיקר בפיתוח וסיוע לסגל המורים.
- ההתנסות בהוראה בשלב ההכשרה צריכה להיות אינטנסיבית ומבוססת על התנסות קלינית, כדי שלהכשרה תהיה השפעה על אופן עיצוב ההוראה. דהיינו, כלל המעורבים: מנהלים, מדריכים פדגוגיים ודיסציפלינאריים, מרצים, סטודנטים, סטאזירים ומורים – כולם יחד ילמדו למידה מתמשכת, תוך אינטראקציות ביניהם בתוך המרחב השיתופי.
- המפגשים בין הסטודנטים והמורים המכשירים, לבין המוביל האקדמי, צריכים להתקיים באופן רציף, אחת לשבוע, או אחת לשבועיים בבתי הספר, במטרה להבטיח תאום, אפקטיביות וצבירת ידע.

מטרות:

1. העמקת ההכשרה הקלינית של סטודנטים להוראה, וחשיפה לביה"ס כארגון "בזמן אמת"
2. מיסוד ההכרה במוסדות המתאימים לעסוק בהתנסות סטודנטים בשלב ההכשרה, ובמורים שהם "מורשי התנסות".
3. יצירת ידע חדש והפקת תובנות לגבי הכשרה קלינית במהלך לימודי ההוראה, בשיתוף מוסד ההכשרה סגל המורים בבית הספר, והסטודנטים.

הגופים מתוקצבים: מכללות אקדמיות להכשרת מורים, אוניברסיטאות להכשרת מורים וסמנרים להכשרת מורות.

תנאי סף למוסדות להכשרת עו"ה, להגשת הצעה:

על המוסד המכשיר לעמוד בכל תנאי הסף שלהלן, ולהציג פירוט בכל אחד מן הסעיפים הבאים:

1. המוסד הוא מוסד אקדמי שהוכר ע"י המל"ג ומקיים תכניות להכשרת מורים שאושרו ע"י המל"ג ומשרד החינוך, או סמינר למורים שאושר ע"י משרד החינוך.
2. המוסד יגיש תוכנית להתנסות קלינית בהוראה, על פי גישת "עמיתות מכללה-בית ספר" העומדת בהוראות מתווה ההכשרה להוראה. התכנית תוגש לאישור האגף להכשרה אקדמית קשרי מל"ג/ות"ת. על התכנית לכלול: רציונאל, מסלולים והתמחויות, מספר סטודנטים, היקף ההתנסות, מספר מד"פים בתוכנית, סוגיות מרכזיות בהם תעסוק התכנית.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל עובדי הוראה
האגף להכשרה אקדמית קשרי מל"ג ות"ת

3. המוסד ימנה מוביל אקדמי – פדגוגי*. היקף משרתו לא יפחת מ-4 ש"ש
4. המוסד ימנה ממונה על ההתנסות בהוראה במוסד ההכשרה* היקף משרתו לא יפחת מ-12 ש"ש.
5. המוסד יהיה שותף לפיתוח מקצועי של מורים ובעלי תפקידים בבית הספר, על פי תכנית שתבנה במשותף עם ביה"ס*.
- *תפקידים אלה מפורטים במסמך "עמיתות מכללה – שדה" המצ"ב.
6. הסטודנטים עבורם ניתן לבקש את התוכנית לומדים בהיקף של לפחות 80% מהתוכנית המלאה בשנת הלימודים בה נמצאים. סטודנטים החל משנה ב'.
7. קבוצת לומדים תמנה לא יותר מ-15 סטודנטים.

מאפייני שיתוף הפעולה בין המוסד המכשיר לבית הספר:

1. מאפיינים של תרבות הלמידה : קיום מרחב היברידי ללמידה, לחקר וליצירת ידע משותף של מורים, סטודנטים וסגל אקדמי תוך כדי ההתנסות הקלינית.
2. שיתוף עם בעלי תפקידים בביה"ס : מוסד ההכשרה אחראי, בשיתוף עם מנהל ביה"ס, על פיתוח חזון משותף למוסד ההכשרה ולבית הספר, של למידה מתמשכת לאורך החיים המקצועיים. למידה מבוססת מחקר על בסיס צורכי בית הספר, לקידום הכשרת מורים איכותית (המרחב ההיברידי המשותף).
3. מאפשר ומעודד את מנהלי המוסדות מורשי-ההתנסות לצרוך באופן מושכל מומחים אקדמיים, כחלק מהפיתוח המקצועי ולטפח תרבות חוקרת במוסד שלו (מחקר הוא עקרון מוביל לצמיחת מורים).
4. מאפשר למורים בבתי הספר המורשים שימוש במשאבים השונים של מוסד ההכשרה, כגון : מדידה והערכה בחינוך, התנסות בסימולציות, פיתוח יחידות הוראה משלבות טכנולוגיה ועוד.
5. שיתוף פעולה בין המוסד החינוכי למוסד המכשיר : זיקה בין חזון המוסד המכשיר ויעדיו לבין אלה של המוסד החינוכי בהקשר למרחב ההיברידי המשותף.
6. בנייה וחקירה בשיתוף של דגמים להכשרת מורים ופיתוח מקצועי על-ידי שני המוסדות.
7. בניית דגמים משותפים (של המוסד המכשיר ושל המוסד החינוכי) המתאימים לרצף ההוראה של המורים החל בהכשרתם, דרך ההתמחות והפיתוח המקצועי, לאורך כל הקריירה המקצועית (I.I.I.).
8. הובלה של יצירת ידע משותף באמצעות חקר הפרקטיקה לכדי כתיבה, פרסום והפצה.

מאפייני התקצוב וגובהו

התקציב הוא תקציב תוספתי הכולל 3 מרכיבים : תקצוב גמול מורים מאמנים , תקצוב תגבור הדרכה פדגוגית ושעות למחקר.

- א. **חישוב גמול מורה מאמן** : מספר הסטודנטים המאושרים בתוכנית, כפול תעריף הנכון למועד התשלום, כמפורסם ע"י מינהל כלכלה ותקציבים (בשנה"ל תשע"ט עמד על 212.08 ₪ לחודש) X 12 חודשים.
- ב. **חישוב תקצוב תגבור הדרכה פדגוגית** : לכל מוסד מכשיר יתוקצבו 0.1 ש"ש עבור כל סטודנט שאושר בתוכנית, לפי עלות שעת הוראה במוסד המכשיר.
- ג. **תקצוב שעות מחקר** : כל מוסד מכשיר אקדמי (מכללות אקדמיות ואוניברסיטאות) יתוקצב לפי החלוקה : עד 100 סטודנטים מאושרים בתוכנית 2 ש"ש ; בין 101 ועד 400 סטודנטים מאושרים בתוכנית 4 ש"ש ; מעל 400 סטודנטים מאושרים בתוכנית 6 ש"ש. לפי עלות שעת הוראה במוסד המכשיר. שעות אלו מיועדות למחקר פעולה המתקיים בזירת ההתנסות.
- ד. מוסדות שנציגים נמצאים בתוכנית מנדל התנסות הוראה יקבלו 2 ש"ש נוסף למחקר.

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל עובדי הוראה
האגף להכשרה אקדמית קשרי מל"ג ות"ת

אופן התקצוב

יבוצע חישוב להתאמת היקף הסטודנטים המאושרים בתוכנית לסך התקציב שהוקצה לשם כך בקול הקורא, ע"י הפחתה יחסית של כלל מספר הסטודנטים בבקשות שעומדות בתנאי הסף.

שמואל אבואב
המנהל הכללי

עו"ד שנית פנחסי-הראל
מנהלת תחום תמיכות והתקשרויות
הלשכה המשפטית

שירה שושני
ס/בכירה לחשב

עדי קורסיה
מנהל אגף תקציב ומינהל, מינהל עו"ה

ד"ר לילי רוסו
מנהלת אגף הכשרה אקדמית וקשרי מל"ג ות"ת

סיגל אלה
מנהלת תחום בכיר תקציב הכשרה וחרדי
מינהל כלכלה ותקציבים